

Σκέψεις και προτάσεις για την αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ)

Κείμενο προτάσεων για συζήτηση και προβληματισμό

Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ) στις σύγχρονες κοινωνίες καλείται να διαδραματίσει έναν πολυδιάστατο και ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Να προετοιμάσει με κατάλληλο τρόπο ένα μεγάλο τμήμα της νέας γενιάς για την άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα το μορφωτικό υπόβαθρο που είναι αναγκαίο για την αποτελεσματική συμμετοχή τους στα κοινωνικά δρώμενα. Υπηρετώντας αυτό το στόχο η ΕΕΚ συμβάλλει άμεσα και ουσιαστικά αφενός στην επαγγελματική και κοινωνική ένταξη όσων νέων την επιλέγουν και αφετέρου στη συνολική ανάπτυξη της χώρας.

Για τους λόγους αυτούς τα ζητήματα της ΕΕΚ πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα κάθε προσπάθειας που στοχεύει στη μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Η αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης θα πρέπει να συνιστά μια από τις βασικές πολιτικές προτεραιότητες της πολιτείας.

Οι αλλαγές στην ΕΕΚ πρέπει να βασίζονται:

- στην αναγνώριση και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της ΕΕΚ, με τον περιορισμό της επίδρασης των κοινωνικών ανισοτήτων,
- στην ανάγκη συνεχούς εναρμόνισης της ΕΕΚ με τις απαιτήσεις της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας,
- στην ανάγκη παροχής ποιοτικής εκπαίδευσης καθώς και ασφαλών επαγγελματικών διεξόδων στους μαθητές και στις μαθήτριες της ΕΕΚ,
- στην εμπέδωση εργασιακής ασφάλειας και στη διαμόρφωση ενός ρεαλιστικού οράματος για τους/τις εκπαιδευτικούς.

Η σημερινή κατάσταση

Τα πολλά και σύνθετα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ΕΕΚ δεν της επιτρέπουν να επιτελέσει το ρόλο της και να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των νέων που την επιλέγουν. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο το ποσοστό των νέων που εγγράφονται στους ποικίλους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ακολουθεί τα τελευταία χρόνια πτωτική τάση. Ωστόσο, οι δυνατότητες ανάπτυξής της, ακόμα και στις ακραίες συνθήκες της κρίσης που μαστίζει την ελληνική κοινωνία, είναι σημαντικές. Είναι αναγκαία, συνεπώς, μια ριζική αλλαγή στη δομή και τη λειτουργία της, στο πλαίσιο της ευρύτερης μεταρρύθμισης που χρειάζεται το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Αφετηρία μιας τέτοιας προσπάθειας πρέπει να είναι η ακριβής αποτίμηση των θετικών και των αρνητικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν την ΕΕΚ.

Στα θετικά χαρακτηριστικά της ΕΕΚ συμπεριλαμβάνεται καταρχάς το γεγονός, ότι, παρά τις παθογένειες που την χαρακτηρίζουν και τους ανεπαρκείς πόρους, υλικούς και έμπυχους, το διδακτικό προσωπικό της καταβάλλει εργώδη προσπάθεια προκειμένου η ΕΕΚ να ανταποκριθεί στον πολυδιάστατο κοινωνικό της ρόλο. Συγκρατώντας σε τυπικές εκπαιδευτικές δομές και εκπαιδευόντας ένα μεγάλο μέρος του μαθητικού δυναμικού, η ΕΕΚ συμβάλλει -υπό προϋποθέσεις- στη μείωση της σχολικής διαρροής. Ταυτόχρονα, το έργο της υποστηρίζεται από εκπαιδευτικούς με υψηλού επιπέδου επιστημονική εξειδίκευση, πλούσια «μαστορική» τέχνη και

αξιόλογη επαγγελματική εμπειρία, που διαθέτουν, στη συντριπτική τους πλειονότητα, παιδαγωγική κατάρτιση και είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοποιημένοι στα κοινωνικά προβλήματα των μαθητών/μαθητριών τους. Επίσης η ΕΕΚ διαθέτει καθόλου αμελητέες υλικοτεχνικές και εργαστηριακές υποδομές κάποιες από τις οποίες μπορούν και πρέπει να εκσυγχρονιστούν.

Στα αρνητικά χαρακτηριστικά της ΕΕΚ θα κατατάσσαμε: (α) τη διοικητική και οργανωτική πολυδιάσπαση των φορέων της, (β) τον κατακερματισμό των επαγγελματικών κατευθύνσεων και ειδικοτήτων που παρέχονται, (γ) την πρώιμη έναρξη της επαγγελματικής επιλογής και εξειδίκευσης των νέων, (δ) την ασυμβατότητα, σε αρκετές περιπτώσεις, των προγραμμάτων σπουδών με τα επαγγελματικά περιγράμματα, (ε) το ξεπερασμένο από τις τεχνολογικές εξελίξεις διδακτικό και εργαστηριακό υλικό που χρησιμοποιείται σε αρκετές περιπτώσεις, (στ) τις σοβαρές ελλείψεις στην επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού, (ζ) τις περιορισμένες δυνατότητες επαφής των μαθητών και μαθητριών της ΕΕΚ με τον κόσμο της εργασίας (η) την απαξίωση σε σημαντικό βαθμό των επαγγελματικών σχολείων και γενικότερα της ΕΕΚ, και (θ) τις σοβαρές αδυναμίες στο συνολικό σχεδιασμό της ΕΕΚ, σε συνάρτηση και με τις ανάγκες και τις δυνατότητες ανάπτυξης της οικονομίας.

Οι εκπαιδευτικές πολιτικές που ασκήθηκαν την τελευταία 20ετία στον τομέα της ΕΕΚ, παρά τις διακηρύξεις της πολιτείας ότι αυτές στόχευαν στην αναβάθμισή της, όχι μόνο δεν ανταποκρίθηκαν στις εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες αλλά, αντίθετα, όξυναν προϋπάρχοντα προβλήματα και δημιούργησαν και νέα σε ό,τι αφορά την εκπαιδευτική λειτουργία, τις επαγγελματικές διεξόδους των αποφοίτων της, όπως και το διδακτικό προσωπικό. Ακραίο παράδειγμα υπήρξε η κατάργηση μιας σειράς σημαντικών ειδικοτήτων της ΕΕΚ το 2013 χωρίς τεκμηρίωση και χωρίς συνεκτίμηση των συνεπειών που είχε στην ελληνική εκπαίδευση και γενικότερα στην κοινωνία.

Η οργανωτική και διοικητική πολυδιάσπαση της ΕΕΚ αποδείχτηκε σοβαρό εμπόδιο στη λειτουργία της. Αντίθετα η **ολιστική προσέγγισή** της, η απλοποίηση και ο **περιορισμός της πολυδιάσπασης** των φορέων της ΕΕΚ και η ένταξή τους σε ένα **ενιαίο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης** θα αποτελέσει μια σημαντική τομή.

Προτάσεις για μια ριζική αλλαγή

Η Ομάδα Εργασίας για την ΕΕΚ, αφού έλαβε υπόψη της τόσο την υφιστάμενη κατάσταση στην ΕΕΚ (προβλήματα και δυνατότητες) διαμόρφωσε ένα σχέδιο προτάσεων με στόχο την ουσιαστική αναβάθμιση της ΕΕΚ.

Μια βασική αρχή που ακολούθησε με συνέπεια η Ομάδα Εργασίας υπήρξε η εμμονή σε μια ολιστική προσέγγιση της ΕΕΚ, με την αξιοποίηση καινοτομικών εργαλείων και σύγχρονων μεθόδων ανάλυσης, σε αντίθεση με τη συνήθη πρακτική των αποσπασματικών αλλαγών σε επιμέρους ζητήματα, που στο παρελθόν αποδείχτηκαν ατελέσφορες.

Αυτό το σχέδιο προτάσεων προτείνει η Ομάδα Εργασίας προς διαβούλευση στην εκπαιδευτική κοινότητα και τους αρμόδιους κοινωνικούς φορείς.

Βασικοί άξονες των προτάσεων

Επανασχεδιασμός των προγραμμάτων σπουδών της ΕΕΚ

Είναι επείγουσα η ανάγκη ενός συνολικού επανασχεδιασμού των προγραμμάτων της ΕΕΚ με βάση τις σύγχρονες ανάγκες, σε όλη την κλίμακα της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στη διαδικασία αυτή απαιτείται καταρχάς να συνεκτιμηθεί η υφιστάμενη κατάσταση της ΕΕΚ σε ό,τι αφορά τα προβλήματα και τις δυνατότητές της, ιδίως σε ό,τι αφορά το θεσμικό πλαίσιο, το ανθρώπινο δυναμικό και τις διατιθέμενες υποδομές (δυνατά και αδύνατα σημεία). Επίσης πρέπει να ληφθούν υπόψη βασικές παράμετροι του διεθνούς και του ευρωπαϊκού πλαισίου, στο βαθμό που επηρεάζουν τη γηγενή ανάπτυξη και οικονομία, ενώ βασικό παράγοντα του όλου σχεδιασμού αποτελούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και οι προοπτικές της παραγωγικής ανάπτυξης της χώρας (σε εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα), όπως και οι υφιστάμενες κατά περίπτωση δυνατότητες χρηματοδότησης. Τέλος, πρέπει να συνεκτιμώνται και οι σύγχρονες επιστημονικές / παιδαγωγικές εξελίξεις, τις οποίες οφείλει να παρακολουθεί οποιαδήποτε αλλαγή στον ευαίσθητο χώρο της Εκπαίδευσης.

- **Για την αναβάθμιση του εργασιακού ρόλου της ΕΕΚ**, τονίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη της εναρμόνισης των προγραμμάτων σπουδών και των παρεχόμενων ειδικοτήτων με τις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας, όπως αυτές καταγράφονται συνολικά σε εθνικό επίπεδο αλλά και περιφερειακά, με ποιοτικά κριτήρια και καινοτομικές μεθόδους, ώστε να προκύψει ουσιαστική συμβολή στην παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Με αυτά τα δεδομένα, φαίνεται πως προκύπτει η ανάγκη τα προγράμματα σπουδών να οδηγούν **στη διεύρυνση των επαγγελματικών διεξόδων των αποφοίτων** στην ελληνική οικονομία και την παραγωγή χωρίς να αποκλείουν αντίστοιχες διεξόδους σε ευρωπαϊκή και διεθνή κλίμακα.

Είναι γεγονός πως η Ελλάδα έχει κάποια χαρακτηριστικά που κατά κανόνα αποτελούν εμπόδια στην περαιτέρω ανάπτυξή της, όπως χαμηλή τεχνολογική ετοιμότητα και εμπειρισμό, χαμηλό επίπεδο οργάνωσης και μικρό μέγεθος επιχειρήσεων, έλλειψη επιμέρους κλάδων με υψηλή ανταγωνιστικότητα, αυξημένη συμμετοχή υπηρεσιών στο Α.Ε.Π., χαμηλό επίπεδο κατάρτισης του εργατικού δυναμικού, μικρή συμμετοχή στα προγράμματα διά βίου μάθησης, αυξημένες δεξιότητες "μαστορικής" χωρίς καταγραφή και αξιοποίηση, αλλά και πολλές δυσπρόσιτες ορεινές και νησιωτικές περιοχές (νησιωτικότητα). Τα στοιχεία αυτά πρέπει επίσης να συνεκτιμώνται στο σχεδιασμό των προγραμμάτων της ΕΕΚ, χωρίς να εκλαμβάνονται, βέβαια, ως σταθερά και αμετάβλητα δεδομένα, αλλά στο πλαίσιο μιας δυναμικής που αποβλέπει στον περιορισμό και την υπέρβασή τους, στο πλαίσιο του εφικτού.

- **Από παιδαγωγική άποψη**, τα προγράμματα σπουδών πρέπει να σχεδιάζονται μετά από προσεκτική μελέτη των σκοπών και των στόχων κάθε εκπαιδευτικής βαθμίδας αλλά και της αρχικής επαγγελματικής ένταξης. Επίσης, πρέπει να εναρμονίζονται με τις τεχνολογικές εξελίξεις και να περιορίζονται στην απαραίτητη διδακτέα ύλη. Αναγκαίο είναι, ακόμα, να σχεδιάζονται με βάση τα **επαγγελματικά περιγράμματα**, όπως αυτά περιγράφονται στα μαθησιακά αποτελέσματα των επιπέδων 4 και 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων και τα βασικά αυθεντικά επαγγελματικά έργα. Στο πλαίσιο τους πρέπει να προβλέπεται η λειτουργία

ολιγόωρης "ευέλικτης ζώνης", ώστε να καλύπτονται τοπικές ανάγκες και εμπειρίες. Τέλος, απαιτείται να διασφαλιστεί η συστηματική σύνδεση της ΕΕΚ με την κοινωνία και τον κόσμο της εργασίας με στόχο τη βιωματική προετοιμασία των μαθητών/-τριών και των καταρτιζόμενων ως πολιτών και ως εργαζόμενων για την άσκηση του επαγγέλματός τους σε ένα ασφαλές και ελεγχόμενο παιδαγωγικά εργασιακό περιβάλλον.

- Τέλος, προτείνεται η ίδρυση ενός **Παρατηρητηρίου** με αρμοδιότητα τη **συστηματική παρακολούθηση** της προόδου των μεταρρυθμίσεων που τίθενται σε εφαρμογή στην ΕΕΚ. Με αυτό το τρόπο θα ενημερώνονται οι αρμόδιες υπηρεσίες, ώστε να μεριμνούν έγκαιρα και ορθά για την αντιμετώπιση των συναφών προβλημάτων.

Συνολικά, τα προγράμματα σπουδών πρέπει να συμβάλλουν σε μια **πολυδιάστατη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων**, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν κριτικά και δημιουργικά στα κοινωνικά δρώμενα, να έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, να μπορούν να εντάσσονται επαρκώς και αξιοπρεπώς στο επάγγελμα, να διεκδικούν τα δικαιώματά τους, να είναι ικανοί να παρακολουθούν τις εξελίξεις της τεχνολογίας και γενικά να εντάσσονται ως ολοκληρωμένοι δημοκρατικοί πολίτες στην κοινωνία. **Για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η παιδαγωγική διάσταση του σχολείου στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών.**

Αναβάθμιση του κοινωνικού ρόλου της ΕΕΚ

Μια σειρά από εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς παράγοντες συνέβαλαν στη δημιουργία μιας αρνητικής εικόνας για την ΕΕΚ στην ελληνική κοινωνία, με σοβαρές εκπαιδευτικές και ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις. Προκύπτει συνεπώς η ανάγκη της αναβάθμισης της εικόνας και του ρόλου της με συγκεκριμένα μέτρα και πολιτικές. Μια δέσμη μέτρων αφορά την αναβάθμιση των παρεχόμενων προγραμμάτων σπουδών, όπως ήδη αναφέρθηκε. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συνοδεύονται με την πρόνοια για σταδιακή αναβάθμιση και αδειοδότηση των δομών μαθητείας, άρση των φραγμών που εμποδίζουν την «κάθετη» και «οριζόντια» κινητικότητα μεταξύ και εντός των διαφόρων επιπέδων ΕΕΚ, καθώς και προσδιορισμό των αντίστοιχων κατά ειδικότητα επαγγελματικών δικαιωμάτων.

Τέλος, μια σειρά μέτρων πρέπει να στοχεύει στην **υποστήριξη και ενθάρρυνση των μαθητών και μαθητριών**, ιδίως εκείνων που δοκιμάζονται περισσότερο σε συνθήκες κρίσης, ώστε να αμβλύνονται οι ανισότητες που αναπαράγονται στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτό μεταφράζεται σε **μέτρα αντισταθμιστικής εκπαίδευσης** υπέρ των πιο αδύναμων κοινωνικών ομάδων, που μπορούν να πραγματοποιηθούν και με τη μορφή συγκεκριμένων θεσμικών παρεμβάσεων, όπως είναι οι "Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας". Η ΕΕΚ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί στο σύνολό της ως Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας, πράγμα που θα σήμαινε την εφαρμογή μιας **ολοκληρωμένης πολιτικής για την υποστήριξη** των μαθητών και μαθητριών της ΕΕΚ με δέσμες εκπαιδευτικών και κοινωνικών μέτρων (προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας και άλλες αντισταθμιστικές δράσεις, υποστήριξη της οικογένειας, δομές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης κατά προτεραιότητα στην ΕΕΚ κ.ο.κ.).

Με την εφαρμογή μέτρων όπως τα προαναφερθέντα, η κυρίαρχη σήμερα αντίληψη για την ΕΕΚ ως "επιλογή ανάγκης", θα μπορούσε να μεταστραφεί **σε μια συνειδητή και θετική επιλογή** για τους μαθητές και μαθήτριες και τους καταρτιζόμενους. Ταυτόχρονα, θα διευρυνόταν η δυνατότητα επανένταξης και επανεκπαίδευσης αποφοίτων της ΕΕΚ με στόχο την αύξηση των επαγγελματικών διεξόδων τους, την αναβάθμιση των προσόντων τους και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους, με συνέπεια, μεταξύ άλλων, και τη μείωση του ποσοστού των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, εκτός εργασίας και εκτός κατάρτισης (NEET's).

Ιδιαίτερη φροντίδα πρέπει να ληφθεί, ακόμα, για την **αντιμετώπιση των προβλημάτων του διδακτικού προσωπικού της ΕΕΚ και τη βελτίωση των όρων και συνθηκών άσκησης του εκπαιδευτικού έργου**. Για το λόγο αυτό περιλαμβάνονται μέτρα που αποβλέπουν στην ουσιαστική βελτίωση της αρχικής εκπαίδευσης αλλά και της ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης των εκπαιδευτικών σύμφωνα με τις τρέχουσες εξελίξεις των επαγγέλμάτων, στο σεβασμό της παιδαγωγικής ελευθερίας των εκπαιδευτικών, στη βελτίωση του ρόλου του συλλόγου διδασκόντων / διδασκουσών κ.λπ.

Προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις στη Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση και στην Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση

Από το 2015-16 και στο διάστημα της επόμενης πενταετίας θα επιχειρηθούν οι ακόλουθες μεταρρυθμίσεις:

- Στο πλαίσιο της σταδιακής καθιέρωσης της **14χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης**, σε δευτεροβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης θα λειτουργούν δύο τύποι Λυκείου, το **Γενικό** και το **Επαγγελματικό**. Οι προτεινόμενες αλλαγές στη δομή του Επαγγελματικού Λυκείου βρίσκονται στην ίδια κατεύθυνση με τον οραματικό στόχο της ενοποίησης των δομών γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης σε ένα **ενιαίο Λύκειο θεωρίας και πράξης, που θα αξιοποιεί τα θετικά στοιχεία που προέκυψαν από την εμπειρία της εφαρμογής παλαιότερα του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου (ΕΠΛ)**.
- Η δομή που προτείνεται για το Λύκειο της Επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι η εξής:
 - **Α' τάξη:** ενιαίο πρόγραμμα μαθημάτων για όλους/-ες τους μαθητές/-τριες
 - **Β' τάξη:** διαχωρισμός σε βασικούς ευρύτερους τομείς επαγγέλμάτων - υπηρεσιών.
 - **Γ' τάξη:** διαχωρισμός σε επαγγελματικές ειδικότητες.
 - **Προαιρετικό «4^ο έτος» ειδίκευσης - μαθητείας** για τους απόφοιτους του Επαγγελματικού Λυκείου, υπό την αιγίδα του ΥΠΠΕΘ. Σε αυτό θα συνδυάζονται θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα στο σχολείο, μαθητεία ή πρακτική άσκηση (στα πρώτα στάδια εφαρμογής και μέχρι την πλήρη λειτουργία της μαθητείας θα εξεταστούν εναλλακτικές δυνατότητες, όπως η πρακτική άσκηση, σε επιλεγμένες εργαστηριακές υποδομές και δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς και επιχειρήσεις).
 - Αυτό το σχήμα (Α' τάξη - ενιαία, Β' τάξη - τομέας, Γ' τάξη - ειδικότητα, «4^ο» έτος - ειδίκευση-μαθητεία) εξυπηρετεί περισσότερο την αποφυγή της πρώιμης ειδίκευσης των μαθητών / μαθητριών βοηθώντας τους να επιλέξουν με μεγαλύτερη ωριμότητα ειδικότητα και επάγγελμα. Συμβάλλει στην παροχή στέρεων γενικών γνώσεων, απαραίτητων για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των νέων, συμβατών με την

ηλικία της εφηβείας. Συμβάλλει, επίσης, στην παροχή τεχνολογικών - επαγγελματικών γνώσεων του αντίστοιχου τομέα που θα αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία θα «χτιστεί» η ειδικότητα στο τελευταίο έτος αλλά και η ειδίκευση μέσω της μαθητείας για τους αποφοίτους. Δημιουργείται, έτσι, ένα **ενιαίο μοντέλο επαγγελματικού σχολείου** χωρίς διακρίσεις ανάμεσα στις επιλογές των μαθητών/-τριών, το οποίο παρέχει **περισσότερες διεξόδους** και επαγγελματικούς επαναπροσδιορισμούς στους αποφοίτους του.

- **Κατάρτηση των Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης** - Ενσωμάτωση ειδικοτήτων (όσων δεν υπάρχουν) στα ΙΕΚ για ενήλικες.
- **Διατήρηση για μια 5ετία των ΕΠΑΣ** που ανήκουν στην ευθύνη άλλων Υπουργείων εκτός ΥΠΠΕΘ στο σημερινό τους status, μέχρι τη συνολική αξιολόγηση του συστήματος της ΕΕΚ. Δηλ. διατήρηση των ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ κ.λπ. για αποφοίτους Α'ΕΠΑΛ ή Α' ΓΕΛ. Επίσης παρέχεται η **δυνατότητα συνέχισης των σπουδών των αποφοίτων** τους με την εγγραφή τους στη Β'ΕΠΑΛ του ΥΠΠΕΘ με δυνατότητα απαλλαγής από μαθήματα ειδικότητας που έχουν διδαχθεί (αντίστοιχη ρύθμιση με εκείνη των αποφοίτων Λυκείου, που απαλλάσσονται από γενικά μαθήματα).
- **Στο τέλος της πενταετίας θα γίνει αξιολόγηση και επανασχεδιασμός** όλου του συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με στόχο την, κατά το δυνατόν, ενοποίηση της τυπολογίας τους.
- **Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση:** Παρέχεται δυνατότητα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση με ειδικές εξετάσεις και ειδικό ποσοστό θέσεων ανάλογο του μαθητικού δυναμικού των Επαγγελματικών Λυκείων.
- **Εσπερινά Επαγγελματικά Λύκεια:** Θα υπάρχει ειδική μέριμνα για τους τρόπους στήριξης των μαθητών και την εφαρμογή των διδακτικών προσεγγίσεων στη βάση των αρχών της εκπαίδευσης ενηλίκων.
- **Προγράμματα σπουδών:** Για την επιτυχή εφαρμογή της μεταρρύθμισης απαιτείται η σταδιακή αλλαγή των Προγραμμάτων Σπουδών και των Ωρολογίων Προγραμμάτων. Στην πρώτη εφαρμογή του σχεδίου θα βασιστούμε στα υπάρχοντα προγράμματα και βιβλία με τις αναγκαίες σταδιακές προσαρμογές τους.
- **Οργάνωση και λειτουργία «4^{ου}» έτους (ειδίκευσης- Τάξης Μαθητείας):**
Το έτος αυτό, που θα είναι προαιρετικό, θα περιλαμβάνει:
 - Μαθήματα (Θεωρία και εργαστήριο) στο σχολείο (ΕΠΑΛ-ΕΚ).
 - Project: Θεωρία + Εργασιακή εμπειρία με αυξημένο το ρόλο του σχολείου στη μαθητεία και παρέμβαση του σχολείου στην εργασία.
 - Μαθητεία ή Πρακτική άσκηση (οργάνωση, σε σύνδεση με την αγορά εργασίας, στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα). Σχεδιασμός ανάλογα με τις δυνατότητες και τον επαγγελματικό τομέα.

Ο **προγραμματισμός** της λειτουργίας και το **περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων** του έτους ειδίκευσης είναι ευθύνη του ΥΠΠΕΘ και των εποπτευόμενων φορέων (ΙΕΠ και ΕΟΠΠΕΠ). Σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ γίνεται η **διοικητική διαχείριση** του θεσμού της μαθητείας. Η παρακολούθηση της ορθής υλοποίησης της εκπαίδευσης στο χώρο εργασίας θα πραγματοποιείται με τα ΚΠΑ του ΟΑΕΔ με τη συμμετοχή και εκπαιδευτικών των ΕΠΑΛ. Η μαθητεία θα διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες και συμβάσεις υποχρεωτικές για τις υπηρεσίες και τις επιχειρήσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και οι μαθητευόμενοι θα έχουν όλα τα εργασιακά και εκπαιδευτικά δικαιώματα που θα καταγράφονται σε αυτές, με πλήρη

ασφαλιστική κάλυψη και αμοιβή το 75% του κατώτατου μισθού. **Η εφαρμογή της μαθητείας θα παρακολουθείται από τους εκπαιδευτικούς των ΕΠΑΛ-ΕΚ.**

- **Χωροταξική Κατανομή Τομέων και Ειδικοτήτων της ΕΕΚ**
Χωροταξική οργάνωση τομέων και ειδικοτήτων της ΕΕΚ που λειτουργούν σήμερα με βάση τη ζήτηση των ειδικοτήτων, τους «εν δυνάμει» μαθητές και καταρτιζόμενους, τις κατά τόπους ανάγκες και την κτιριακή και εργαστηριακή υποδομή. Ειδική μελέτη για τη χωροταξική κατανομή και οργάνωση ειδικοτήτων στο «4^ο» (προαιρετικό) έτος των ΕΠΑΛ και του υποχρεωτικού εξαμήνου μαθητείας των ΙΕΚ.
- **Εργαστηριακά κέντρα:** Διατηρούνται τα εργαστηριακά κέντρα και αποτελούν το συνδεδεμένο ιστό ΕΠΑΛ - ΙΕΚ. Αναθεωρείται ο κανονισμός λειτουργίας τους με στόχο να γίνει πιο αποτελεσματικός.

- **Για τα ΙΕΚ:**

Τα ΙΕΚ προσφέρουν **αρχική επαγγελματική κατάρτιση στους ενήλικες** που έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια γενική ή επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και σε όσους επιχειρούν μια νέα αρχή στον επαγγελματικό τους βίο. Η οργάνωση και λειτουργία ειδικοτήτων στα ΙΕΚ πραγματοποιείται σύμφωνα με τις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες, λαμβάνοντας υπόψη και τις αντίστοιχες ειδικότητες που λειτουργούν στα ΕΠΑΛ καθώς και τη χωροταξική κατανομή των δομών, ώστε **να διασφαλίζονται η συμπληρωματικότητα στη λειτουργία όλων των δομών της ΕΕΚ** και η παροχή περισσότερων δυνατοτήτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τοπικό επίπεδο. Κομβικό σημείο αποτελεί η διαμόρφωση **Οδηγών Σπουδών**. Θα προχωρήσει ο **επανασχεδιασμός** του εξαμήνου της πρακτικής άσκησης ή και μαθητείας, ενώ παράλληλα θα επιχειρηθεί η αναμόρφωση του κανονισμού λειτουργίας των ΙΕΚ στην κατεύθυνση του εξορθολογισμού της λειτουργίας τους.

Οι αλλαγές ξεκινούν σταδιακά από το σχολικό έτος 2016-17:

- **ΕΠΑΛ:** Ενιαίο πρόγραμμα Α΄ τάξης και καθορισμός τομέων και προγραμμάτων στη Β΄ τάξη, αξιοποιώντας τα υπάρχοντα και τα προηγούμενα προγράμματα και βιβλία. Δηλαδή, το σχολικό έτος 2016-17 η Α΄ και η Β΄ τάξη θα έχουν νέα δομή και πρόγραμμα, ενώ η Γ΄ θα ακολουθεί τη δομή του υπάρχοντος συστήματος, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους μαθητές και τις μαθήτριες που φοιτούν στη Β΄ τάξη να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους.
- Προγράμματα μαθητείας αποφοίτων προηγούμενων ετών ΕΠΑΛ σε περιορισμένο αριθμό ειδικοτήτων και περιοχών.
- Μελέτη για τη λειτουργία ειδικοτήτων στα **ΙΕΚ**
Χρονοδιάγραμμα: Εντός του Μαρτίου του 2016 θα τεθούν σε διαβούλευση οι γενικοί άξονες των αλλαγών για την ΕΕΚ, όπως και οι άμεσες μεταβατικές ρυθμίσεις για την επόμενη σχολική χρονιά.
Δημόσια διαβούλευση και στοχευμένος διάλογος: προβλέπονται με συνδικαλιστικές οργανώσεις εκπαιδευτικών, κοινωνικούς φορείς, ινστιτούτα επιστημονικές ενώσεις, επιμελητήρια, συλλόγους διδασκόντων/-σκουσών των ΕΠΑΛ, Υπουργεία, CEDEFOP κ.λπ.